

μορφήν, παραβαλλόμενα πρὸς ὅλα ὅσα σὲ ἀνεμέτρησα, μέγιστα δὲ καὶ κραταιώτατα ὡς πρὸς τὴν δύναμιν μὲ τὴν ὁποίαν ἰσχύουσι νὰ συνταράξωσι καὶ τὴν στωϊκωτέρην τῶν ψυχῶν, τὴν ἐδικὴν σου παραδείγματος χάριν. Τὰ κατὰ τὴν μορφήν μικρὰ ταῦτα πράγματα, μεγάλα δὲ κατὰ τὴν ἰσχύν εἶναι οἱ δύο μέλανες καὶ φλογεροὶ ὀφθαλμοὶ τῆς θυγατρὸς τοῦ δαυκός. Διὰ τὴν δυστυχίαν μου ἐφάνησαν ἔμπροσθέν μου· διότι εἶναι δυνατὸν, αὐτῶν παρόντων, νὰ στρέψω εἰς ἄλλο τι τὴν προσοχήν μου;

Ἄλλὰ τὰ δύο ταῦτα ἔργα τῆς φύσεως τοῦτο ἀπαδεικνύουσι παραβαλλόμενα καὶ πρὸς αὐτὰ τὰ μεγαλουργήματα τοῦ ἀνθρώπου, ὅτι ἔλαβεν μὲν οὗτος τὴν ἐξουσίαν νὰ γυναιμοποιῇ τὰς δυνάμεις τὰς ὁποίας ἐπλασεν ὁ Θεός, οὐχὶ ὁμοίως καὶ νὰ κατασκευάζῃ ἔργα ἴσα ἔστω καὶ πρὸς τὰ εὐτελέστερα τῆς Θείας παντοδυναμίας.

Ἐξέωσο, φίλτατε· προσεχῶς θὰ σὲ γράψω καὶ ἄλλοθεν ἄλλα.

Δ. Μ.

ΣΧΟΛΙΚΑ.

Καθ' ἑκάστην ἀναγινώσκομεν εἰς τὰς ἡμετέρας ἐφημερίδας εἰδήσεις περὶ τῶν ἐξετάσεων τῶν τε δημοσίων καὶ ἰδιοσυντηρητῶν σχολείων. Ἐκ τῶν εἰδήσεων δὲ τούτων συμπεραίνομεν ἐν γένει ὅτι ἡ ἐπίδοσις περὶ τὰ μαθήματα ὑπῆρξε καὶ κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο ἀξία λόγου, ἴσως δὲ καὶ ὑπερτέρα τῆς πρόην, διὰ τε τὴν ἀδιακόπως αὐξοῦσαν ὁρμὴν πρὸς τὴν παιδείαν, τὴν τε ἐπιμέλειαν τῶν διδασκάλων καὶ τὴν πρόνοιαν τῆς ἐπὶ τῆς δημοσίας ἐκπαιδεύσεως Ἀρχῆς. Ὅτι ἡ πρόνοια αὕτη ὑπάρχει ἀπὸ τινος συντονωτέρα ἢ ἄλλοτε οὐδεμίᾳ ἢ ἀμφιβολία. Πιθανὸν περὶ τὴν ἐφαρμογὴν τῶν νόμων καὶ τῶν κανονισμῶν ἢ ἀπαντῶνται προσκόμματα, οὐ μόνον ἐκ τῆς ἀναποφεύκτου ἀτελείας ἐκείνων προερχόμενα, ἀλλὰ καὶ ἐκ τοῦ μέτρου τῆς ἱκανότητος τῶν ἐφαρμοζόντων, καὶ ἐκ τῆς ἐλλείψεως πόρων, καὶ ἐκ πολλῶν ἄλλων περιστάσεων αἰτινας ἀναφαίνονται κατ' αὐτὴν τὴν ἐνέργειαν· ἀλλ' οὐχ ἤττον εἶναι βέβαιον ὅτι πολλαὶ ἀνάγκαι ἐθεραπεύθησαν, πολλὰ ἐβρῦθμίσθησαν ἐπὶ τὸ κρεῖττον, καὶ οὐκ ὀλίγα νέα σχολεῖα ἐσυστήθησαν. Μετὰ τῶν ἄλλων αἰτίων τῶν συντελεσάντων εἰς τὴν ἐπίδοσιν κατελέξαμεν καὶ τὴν ἐπιμέλειαν τῶν διδασκόντων· καὶ τούτο εἰπόντες· δὲν ἐνοήσαμεν ὅτι πρότερον ἦσαν ἀμελεῖς· ἀλλ' ἡ ἐξουσία τὸ σπουδαιότατον τῶν ἐπαγγελματῶν, τὸ διδασκαλικόν, εἶχε μᾶλλον περιφρονήσει· καὶ διὰ τοῦτο χαίροντες εἶδομεν αὐτὴν ἐκτιμήσασαν ἐπὶ τέλους ὀρθώτερον τὴν ἀξίαν αὐτοῦ, αὐξήσασαν τοὺς μισθοὺς καὶ ἄλλως ἀμείψασαν τοὺς κόπους καὶ τὸν ζῆλον τῶν διδασκάλων.

Ἄλλὰ τὴν προσοχήν τῆς ἐξουσίας ἐπικαλούμεθα πρὸ πάντων εἰς τὴν ἠθικὴν τῶν διδασκομένων ἀγωγὴν· καὶ πρὸς τοῦτο συνιστῶμεν ἰδίως εἰς τὴν προ-

σοχήν αὐτῆς τὴν πολλοῦ λόγου ἀξίαν ὁμιλίαν τὴν ὁποίαν ἐξεφώνησεν ὁ Κ. Γ. Σουρίας ἐν Ἑρμουπόλει τὴν 9 Ἰουλίου τοῦ ἐνεστῶτος ἔτους. Θέμα τῆς ὁμιλίας αὐτοῦ ἔθετο ὁ σοφὸς γυμνασιάρχης αὐτὴν ταύτην τὴν ἠθικὴν ἀγωγὴν, ἴσως διότι βλέπει ταύτην παραμελημένην ἢ καὶ μετὰ τὰ γράμματα τασσομένην, ὡς ἐν γένει συμβαίνει σήμερον παρ' ἡμῖν. Κατ' ἔτος, λέγει προλογίζων, ἐκφωνοῦνται λόγοι περὶ διανοητικῆς καὶ συναίσθητικῆς ἀναπτύξεως, περὶ δὲ τῆς ἠθικῆς ἐμπαρίδως. Καὶ ὁμοίως, προστίθεται, ἵνα εὐδαιμονήσῃ ἡ πατρις δὲν ἀρκούσι μόνον τὰ γράμματα, ἀλλὰ πρὸ πάντων ἡ τοῦ ἀγαθοῦ γνῶσις καὶ ἡ εἰς τοῦ πράττειν αὐτό.

Ὁ ἄνθρωπος, λέγει ὁ Κ. Σουρίας, πρέπει νὰ ἔχη καὶ τὰ τρία ταῦτα· δικαιοσύνην, χρηστότητα καὶ εὐσέβειαν· ἀνευ τούτων τὰ γράμματα καθιστάνουσιν αὐτὸν πονηρότερον καὶ κικουργότερον ἢ ἂν ἦτο πάντῃ ἀμύθης. Πρέπει δὲ καὶ τὰ τρία νὰ εἶναι συννηωμένα διότι « ἐάν τις ἀρκῆται νὰ εἶναι μόνον δίκαιος, τί ποιεῖ; σέβεται μόνον τὰ τῶν ἄλλων δικαιώματα μὴ ἀδικῶν, καὶ θυσιάζει ἐκ τῶν ἰδίων συμφερόντων ὅσα δὲν ἀντίκεινται πρὸς τὰ τῶν ἄλλων δικαιώματα. » Ἄλλὰ τὸ νὰ μὴ ἀδικῇ μόνον εἶναι μᾶλλον ἀρνητικὴ ἀρετὴ· πρέπει καὶ νὰ ἀγαθοεργῇ, καὶ ταύτην τὴν ἀγαθοεργίαν διδάσκει εἰς ἡμᾶς ἡ χρηστότης.

Ἡ δὲ εὐσέβεια; « οὐ μόνον τὰ προσωρινὰ καὶ ἐπίγεια, ἀλλὰ καὶ τὰ αἰώνια καὶ οὐράνια τοῦ ἀνθρώπου συμφέροντα ἐξασφαλίζει, καὶ τὸν νόμον τῆς ἠθικῆς καὶ τοῦ δικαίου ἐπικυροῖ καὶ στηρίζει, καὶ τὴν βούλησιν ἡμῶν μέχρις ἡρωϊσμοῦ ἀνυψοῖ, ἐνισχύουσα ἡμᾶς νὰ ἀροσιώμεθα εἰς τοὺς ἄλλους, καὶ νὰ θυσιάζωμεν ὑπὲρ τῶν ἄλλων ἑαυτούς τε καὶ τὰ προσωφιλέστατα... Καὶ οἱ μὲν σοφοὶ νόμοι καὶ ἡ καθαρὰ ἠθικὴ εἶναι αἱ δύο στερῆραι ἀγκυραι, ἐφ' ὧν δύναται ἀσφαλῶς νὰ ὁρμήσῃ πᾶσα πολιτικὴ κοινωνία ἐν λιμένι, πνεύμασι σφοδρότεροις ἐκτεθειμένῳ, σκληρούσῃ καὶ χειμαζομένῃ· ἡ δὲ θεοδιδασκτος θρησκεία εἶναι ὁ τηλεφανὴς φανὸς ὁ ἐν ζοφερᾷ νυκτὶ διὰ τοῦ τριχυμωδῆος τοῦ βίου πελάγους, τοὺς τρομεροὺς σκοπέλους ἐξωθουμένους πόρρωθεν προφαίνων ἡμῖν τὸν εὐδαμον λιμένα τῆς σωτηρίας καὶ ἀκινδύνως κατάγων εἰς αὐτά. »

Τοιαῦτα πρεσβεῖων ὁ Κ. Σουρίας β. β. β. καὶ πράττει αὐτά, εἰ καὶ, ὅπως καὶ αὐτὸς ὀρθῶς λέγει, ἡ ἠθικὴ ἀγωγὴ εἶναι μᾶλλον ἔργον τῶν γονέων. « Ἡ κατ' οἶκον ἀνχτροπὴ ὑποστρωνῶναι στερῆραι τὰ θεμέλια, ἐφ' ὧν οἱ διδάσκοντες ἐποικοδομοῦσι τέλειον τὸν ἠθικὸν χαρακτήρα. »

Αὐτὰ ταῦτα φρονεῖ καὶ διατηρεῖ, ὡς πληροφοροῦμεθα, καὶ ὁ συνάδελφος τοῦ Κυρίου Σουρίου, ὁ καθηγητὴς Ν. Πετρῆς.

Καθ' ἡδὴ ἀπὸ τοῦ λήξαντος Αὐγούστου π. ε. προεκήρυξεν ὁ καθηγητὴς οὗτος, συνέστησεν οἰκοτροφεῖον, εἰς ὃ ἐφοίτησαν 20 νέοι, οἱ πλείστοι ἐκ τῆς ἐκτὸς Ἑλλάδος. Ἀπαντες δὲ οὗτοι συμφώνως τῷ προγράμματι αὐτοῦ ἐφοίτων μὲν εἰς τὸ Γυμνάσιον καὶ εἰς τὸ μετ' αὐτοῦ συννηωμένον Ἑλληνικόν

σχολείον, ἐδιδάσκοντο δὲ καθ' ὅλον τὸ ἔτος ἐντός τοῦ οἰκοτροφείου τὰ αὐτὰ μαθήματα, ὧν ἠκροῶντο καὶ ἐν τῷ Γυμνασίῳ ὑπὸ τοῦ αἰτοῦ Κ. Πετρῆ, ὑπ' ἐνός ἑτέρου συναδέλφου του καὶ τριῶν ἄλλων διδασκάλων, ἐπίσης ἀνεγνωρισμένων ὑπὸ τῆς Κυβερνήσεως. Ἐκ τῶν προμνησθέντων 20 οἰκοτρόφων τρεῖς μὲν πρὸ τῶν γενικῶν ἐξετάσεων ἀπῆλθον εἰς τὰ ἴδια, οἱ δὲ λοιποὶ ἔμειναν καὶ δημοσίως ἐξετάσθentes παρέσχον τρανὰ δείγματα τῆς εἰς τὰ διδασκόμενα μαθήματα ἐπιδόσεως. Τούτων δὲ ἕξ μὲν ἠρίστευσαν, οἱ δὲ λοιποὶ ὡσαύτως εὐδοκίμησαντες καὶ αὐτοὶ ἔλαβον βεβαιούς προβιβασμοὺς εἰς ἀνωτέρας τάξεις. Τοιαῦτα εἶναι τὰ εὐκταῖα ἀποτελέσματα τῆς ἀδιαλείπτου καὶ συντόνου ἐπιτηρήσεως καὶ πειθαρχικῆς καθοδηγήσεως τῶν νέων εἰς τὸ στάδιον τῆς σπουδῆς καὶ τῆς ἠθοποιήσεως. Οὕτως οἱ νέοι χειραγωγούμενοι δὲν δύνανται νὰ ψεύσῃσι τὰς προδοκίας τῶν φιλοστόργων αὐτῶν γονέων, μηδὲ ἐπαυελθόντες εἰς τὰς πατρίδας ἐστίας νὰ προξενήσωσιν εἰς αὐτοὺς μεταμέλειαν δι' ἧς ὑπέστησαν πολυειδεῖς θυσίας.

Συγχάριοντες λοιπὸν τῷ Κ. Πετρῆ ἐπὶ τῇ ἐπιδόσει τῆς παρ' αὐτῷ ἐμπιστευμένης νεολαίας καὶ ἐπὶ τῇ ἀκριβεῖ ἐκπληρώσει τῶν ὑποσχέσεων του, οὐδὲν ἄμφιβάλλομεν, ὅτι αἰσίως γενομένης τῆς ἀρχῆς αἰσίων ἔσεται καὶ τὸ τέλος. Τὸ οἰκοτροφεῖον τοῦ Κ. Πετρῆ καθόλου μὲν ἐπωφελὲς εἰς τὴν σπουδάζουσαν νεολαίαν, πρὸ πάντων ὅμως εἰς τοὺς ἐξωθεν τῆς Ἑλλάδος ἐρχομένους νέους, κάλλιστα συνιστᾶται καὶ βεβαίως πάντοτε θέλει παρέχει τὰς ἐγγυήσεις περὶ τῆς ἠθικῆς καὶ νοητικῆς μορφώσεως τῶν παρ' αὐτῷ σπουδάζόντων νέων διὰ τὰ δύο μεγάλα πλεονεκτήματα, ἧτοι τὴν δημοσίαν διδασκαλίαν καὶ τὴν ἐντός τοῦ οἰκοτροφείου συνεχῆ καὶ ἀδιάλειπτον προπαιδεύσιν τῶν οἰκοτρόφων του.

Ἀγαθὴς εἰδήσεις ἐλάβομεν παρὰ πολλῶν καὶ περὶ τοῦ ἐπίσης ἐν Σύρῳ ἐμπορικοῦ ἐκπαιδευτηρίου τοῦ ὑπὸ τοῦ Κ. Ἀντωνιάδου διευθυνομένου. Ὁ Κ. Ἀντωνιάδης καταβάλλει ζῆλον πολὺν εἰς τὴν κατάρτισιν τῶν νέων, ἀγωνιζόμενος ἀδιακόπως νὰ ἀναδείξῃ τὸ σχολεῖον αὐτοῦ καταλληλότερον πρὸς τὴν σκοπὸν δι' ἧς συνεστήθη. Ὁ ἔμπορος ἔχει ἀνάγκην διαφόρων γλωσσῶν. Τοιαῦτα λοιπὸν διδάσκονται πρὸς τοὺς ἄλλοις εὐστόχως εἰς τὸ ἐκπαιδευτήριον, καὶ μάλιστα ἡ Γαλλικὴν δι' ἣν μετεπέμφθη ἐπίτιθεε διδάσκαλον ἐξ Ἑλβετίας. Οἱ κατοικοῦντες ἐν αὐτῷ μαθηταὶ καὶ διδασκαλίας καὶ περιποιήσεως τυγχάνουσιν ἀξίας λόγου.

Ἄλλ' ἐπειδὴ ὁ λόγος περὶ ἐμπορικοῦ ἐκπαιδευτηρίου, δίκαιον καὶ ἀναγκαῖον θεωροῦμεν νὰ ὁμιλήσωμεν καὶ περὶ τοῦ νεωστὶ συστηθέντος ἐν Γαλατσίῳ τῆς Ἀρκίας ὑπὸ τῶν ἐν τῇ πόλει ἐκείνῃ ὁμογενῶν. Οἱ Ἕλληνες, ἀπερχόμενοι εἰς τὰ ξένα χάριν ἐμπορίας, ἐγκαταβιοῦσιν ἐκεῖ ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ, διότι ἡ ἐμπορία πατρίδα ἔχει τὸ μέρος ὅπου πορίζεται πλείονα κέρδη, καὶ ἀνατρέφουσι τέκνα ἐξ Ἑλλήνων μὲν καταγόμενα, ἄγευστα ὅμως μένοντα διὰ τὴν ἑλπίσιν σχολείων τῆς Ἑλληνικῆς παιδείας, ἧτις μόνη

καθιστᾷ καὶ τὴν καρδίαν Ἑλληνικὴν, καὶ ἀσβεστον τρέφει ἐν αὐτῇ τὴν πρὸς τὴν πατρίδα ἀγάπην.

Τοῦτο αἰσθανθέντες οἱ ἐν Γαλατσίῳ συνέστησαν ἀδεία τῆς ἐγγυαρίου ἐξουσίας ἐμπορικῶν ἐκπαιδευτηρίων, τὸ ὅποιον θέλουσι προικίσαι καὶ διὰ πλουσίας βιβλιοθήκης καὶ ἄλλων ἀναγκαιῶν. Ὁ πρὸ ὀρθοκλῶν ἡμῶν κανονισμὸς καὶ ἡ περὶ αὐτοῦ ἀγγελία καταδεικνύουσι τὰς προαιρέσεις τῶν ὁμογενῶν. Φαίνεται δὲ ὅτι ἰδίᾳ συνετέλεσεν εἰς τὴν σύστασιν ταύτην ὁ ἐκεῖ Πρόξενος τῆς Ἑλλάδος Κ. Γκιώνης, γόνος ἀγαθοῦ καὶ φιλόπατρις τῆς Ἰδρας, καὶ ὁ Κ. Κ. Ζημάνης, νέος μουσοτραφῆς, χρηστός συμπολίτης καὶ ἐνθερμος τῶν καλῶν ζηλωτής. Μετὰ χαρᾶς ἄρα καὶ ἀγαλλιᾶσεως προσαγορεύομεν τὸ παρὰ τὸν Ἰστρον ἐκπαιδευτήριον τοῦτο, καὶ εὐχόμεθα νὰ μιμηθῶσι τοὺς ἐν Γαλατσίῳ καὶ οἱ ἐν Ἰβραίλῃ καὶ Ἰακίῳ καὶ Βουκουρεστίῳ ὁμογενεῖς! Ὁ Ἕλλην ὅπου καὶ ἂν εὐρίσκειται ἢ ὁποιαυδήποτε γῆν καὶ ἂν ἐκλέξῃ εἰς κατοικίαν δὲν πρέπει νὰ λησμονῇ, ὅτι τὸ εὐγενέστερον καὶ ἐνδοξότερον τῶν προσόντων αὐτοῦ εἶναι ἡ καταγωγὴ του, καὶ ὅτι τότε μόνον τιμᾷ καὶ ἐαυτὸν καὶ τὴν πατρίδα ὅταν τὴν ἀπόκτησιν τῶν ὑλικῶν ἀγαθῶν, καθωραῖζῃ καὶ διὰ τῆς προσταποκτήσεως Ἑλληνικῆς παιδείας καὶ αἰσθημάτων Ἑλληνικῶν.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.

Ἱστορικὰ πρᾶγματεῖα ὑπὸ Κ. Παπαμήνηγοπούλου. Μέρους Α'. Ἐν Ἀθήναις, ἐκ τοῦ τυπογραφείου Λαζάρου Δ. Βιλαρά. Εἰς 8ον ἐκ σελ. 380.

Ἐπειδὴ ὁ συγγραφεὺς τοῦ πονήματος τούτου εἶναι εἰς τῶν κυριωτέρων συντακτῶν τῆς *Πανδώρας*, ἀρκούμεθα εἰς μόνην τὴν ἀγγελίαν τῆς ἐκδόσεως τοῦ βιβλίου καὶ τὴν σημείωσιν τῶν ἐμπεριεχομένων. Ἄλλ' ὁποιαυδήποτε καὶ ἂν εἶναι αἱ δοξασίαι τοῦ συγγραφέως, οὐδεμίαν ἀμφιβολίαν ὅτι αἱ πραγματεῖαι αὐτοῦ ὠφέλειαν πολλὴν θέλουσι παρέξει καὶ πρὸς τὸν φιλοναυγώστην, καὶ πρὸς αὐτὸν ἐτι τὸν διερευνῶντα ἐπιστημονικώτερον τὰ περὶ τῆς ἡμετέρας ἱστορίας.

Ἐν τῷ νῦν δημοσιευθέντι πρώτῳ Μέρει περιέχονται αἱ ἀκόλουθοι πραγματεῖαι:

Εἰσαγωγὴ εἰς τὴν ὅλην ἱστορίαν τοῦ Ἑλληνικοῦ ἔθνους.

Περὶ τῆς ἀρχῆς καὶ τῆς διαμορφώσεως τῶν φυλῶν τοῦ ἀρχαίου Ἑλληνικοῦ ἔθνους.

Ἡ ἐν Μαραθῶνι μάχη.

Κορίνθου ἄλωσις ὑπὸ τοῦ Νομμίου.

Ῥωμαίων πολίτευμα πρὸς τὴν Ἑλλάδα.

Σλαυικαὶ ἐν ταῖς Ἑλληνικαῖς χώραις ἐποιήσεις.

Α'. Ἀνακεφαλαίωσις τῶν περὶ τοῦ ζητήματος τούτου ῥηθέντων.